

УДК 378:147

DOI 10.31651/2524-2660-2018-12-101-108

ПОДОЗЬОРОВА Анжела Володимирівна,кандидат педагогічних наук, завідувач
електротехнічного відділення
Херсонського політехнічного коледжу Одеського
національного політехнічного університету**КОМЛІЧЕНКО Оксана Олександрівна,**кандидат економічних наук, доцент, завідувач
кафедри природничо-наукової підготовки
Одеського національного політехнічного
університету

ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ЕКОНОМІСТІВ ЗАСОБАМИ ПРОЕКТНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ У КОЛЕДЖІ

У статті здійснено аналіз наукового розуміння сутності соціальної компетентності майбутніх економістів під час професійної підготовки у коледжі. Розглянуто науково-теоретичні підходи до визначення понять: «компетентність», «професійна компетентність», «соціальна компетентність майбутніх економістів», «метод проектів». На основі аналізу змісту загальнопрофесійних завдань, які мають вирішувати економісти, враховуючи особливості їх професійної діяльності, презентовано шляхи формування соціальної компетентності проектними засобами навчання у коледжі. На основі вивчення етапів проектної діяльності та досвіду її використання під час вивчення економічних дисциплін наводиться орієнтовна тематика проектів, які можна використати під час освітнього процесу у коледжі.

Ключові слова: професійна підготовка, соціальна компетентність, майбутній фахівець-економіст, метод проектів, освітній процес, коледж.

Постановка проблеми. Інтеграція економіки України у світове господарство, становлення інформаційного суспільства, модернізація системи фахової передвищої освіти висувають нові вимоги до підготовки конкурентоспроможних та компетентних високопрофесійних фахівців-економістів, які володіють не тільки «сучасним економічним мисленням, теоретичними знаннями і практичними навичками, необхідними для розв'язання завдань предметної області діяльності, а є здатними до креативного та критичного мислення, поваги до різноманіття думок, індивідуальних та міжкультурних відмінностей людей; виявляти ініціативу та підприємливість, свідомо та соціально-відповідально діяти на основі етичних міркувань» [1]. Саме тому у вітчизняній системі економічної освіти, зокрема, в освітньому процесі підготовки майбутніх економістів у коледжах, актуалізується завдання щодо формування соціальної компетентності задля розвитку готовності і здатності фахівців до обґрунтованого прийняття економічних рішень, творчого, відповідального ставлення до професійних обов'язків відповідно вимог суспільства і країни.

Порушена нами проблема знайшла відображення при вирішенні широкого кола теоретичних і прикладних питань, спрямованих переважно на дослідження: особливостей впровадження компетентнісного підходу до навчання у процесі професійної підготовки фахівців (М. Головань, О. Заблоцька, Т. Кристопчук, П. Лузан, В. Луговий, В. Петрук, В. Сенашенко та ін.); аналізу сутності й структури соціальної компетентності майбутніх фахівців (С. Бахтеева, М. Гончарова-Горянська, І. Зарубінська, С. Краснокутська та ін.); умов та формування соціальної компетентності майбутніх фахівців у системі вищої школи, у тому числі – коледжах (М. Докторович, С. Стеблюк, С. Учурова, І. Шпичко та ін.). Проте питанню окреслення шляхів формування соціальної компетентності майбутніх економістів під час професійної підготовки в умовах коледжу, використанню відповідних технологій і форм навчання приділено недостатньо уваги.

Із вищевикладеного випливає **мета** статті – з'ясування можливостей використання проектних технологій навчання як засобу формування соціальної компетентності майбутніх економістів під час вивчення спеціальних дисциплін у коледжі.

Для досягнення зазначеної мети сформульовано такі *завдання*:

- здійснити теоретичний аналіз джерельної бази щодо з'ясування визначальних понять компетентісно орієнтованого навчання;
- встановити наукове розуміння сутності соціальної компетентності майбутніх економістів;
- розглянути підходи до визначення понять «проектні технології навчання», «метод проектів»;
- визначити етапи проектної діяльності під час вивчення економічних дисциплін;
- навести орієнтовну тематику проектів, які можна використати під час освітнього процесу у коледжі.

Методологічною основою дослідження є основні положення дидактики професійної освіти (Р. Гуревич, О. Дубасенюк, С. Сисоева та ін.); основи психолого-педагогічних теорій розвитку особистості (Г. Абрамова, Л. Виготський, С. Рубінштейн та ін.); основи загальної теорії діяльності та теорії мотивації діяльності (М. Волкова, Б. Ельконін, О. Леонтьєв та ін.); основи теорії організації та розвитку пізнавальної активності (І. Лернер, П. Підкасистий); принципи використання проектних технологій у навчальному процесі (М. Бухаркіна, О. Полат, М. Моїсеєва та ін.).

Виклад основного матеріалу. Проблема впровадження компетентісно орієнтованого навчання в системі професійної освіти майбутніх фахівців у коледжі є комплексною психолого-педагогічною проблемою, яка потребує детального аналізу та уточнення таких базових категорій даного підходу як «компетентність», «професійна компетентність», «соціальна компетентність майбутніх економістів».

На доцільність переходу у навчанні з процесу «на результат в діяльнісному вимірі, забезпечення спроможності випускника відповідати запитам ринку, мати відповідний потенціал для практичного розв'язання життєвих проблем» вказує Н. Бібік [2]. Компетентісний підхід до організації освітнього процесу «передбачає не засвоєння студентом окремих знань і вмінь, а оволодіння ними в комплексі» [3, с. 16].

У державних нормативних документах, що регламентують організацію освітнього процесу в Україні зазначено, що компетентність – це «динамічна комбінація знань, вмінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, яка визначає здатність особи успішно здійснювати професійну та подальшу навчальну діяльність і є результатом навчання на певному рівні вищої освіти» [4]; «здатність особи до виконання певного виду діяльності, що виражається через знання, розуміння, уміння, цінності, інші особисті якості» [5].

У дослідженнях вітчизняних науковців зустрічаються такі визначення поняття «компетентність»: це «сукупність загальної і професійної підготовки, що дозволяє адекватно реагувати на потреби конкретного робочого місця чи виконуваної роботи, що мають тенденцію змінюватися. Вона залежить також від ставлення людини до своєї роботи, досвіду, старанності та уміння поповнювати свої знання» (Г. Дмитренко) [6];

«якість особистості, що необхідна для якісної продуктивної діяльності в певній сфері» (Н. Мойсеюк) [7].

У Національному освітньому глосарії [8] зазначається, що «компетентність (компетентності) як набуті реалізаційні здатності особи до ефективної діяльності не слід плутати з компетенцією (компетенціями) як наданими особі повноваженнями».

Як зазначалося, нині на сучасному ринку праці зростають вимоги до якості професійної підготовки майбутніх фахівців. З огляду на це, важливим є питання з'ясування понять «професійна компетентність», «соціальна компетентність майбутніх економістів».

У науково-педагогічній літературі, присвяченій психолого-педагогічним засадам формування професійної компетентності майбутнього фахівця зустрічаються такі визначення поняття «професійна компетентність»: «глибокі знання і широка ерудиція в науково- предметній галузі, нестандартне мислення, креативність, володіння інноваційною тактикою і стратегією, методами вирішення творчих завдань» (Т. Борова) [9];

«інтегративна характеристика ділових і особистісних якостей фахівця, що відображає рівень знань, умінь, досвіду, достатніх для досягнення мети з певного виду професійної діяльності, а також моральну позицію фахівця» (В. Кремень) [10].

У фаховій передвищій освіті компетентнісно орієнтоване навчання майбутніх фахівців полягає в оволодінні й розвиткові сукупності ключових, загальнопрофесійних (базових), спеціалізовано-професійних компетентностей, що визначають успішну адаптацію у професії [11, с. 20].

Оскільки «соціально компетентний фахівець має не тільки розуміти сутність та специфіку ситуації чи проблеми, але й уміти її розв'язувати практично, здійснювати аналіз як своєї діяльності, так і її наслідків» [12], то, на нашу думку, соціальну компетентність як складову змісту освіти в коледжах логічно розглядати в системі загальнопрофесійних (базових) компетентностей, що є складовими структури професійної компетентності майбутнього фахівця. Однак зауважимо, що її формування розпочинається на першому курсі навчання під час вивчення базових, профільних предметів та спеціальних курсів профільної середньої освіти у коледжах.

У психолого-педагогічних працях пропонуються такі визначення «соціальної компетентності»: це «універсальна здатність особистості, що інтегрує у собі розуміння соціальної дійсності, наявність соціальних знань і вмінь, необхідних для результативного розв'язання практичних соціальних завдань, а саме: робити власний вибір та ризикувати, адаптивно сприймати себе у часі, жити, не порушуючи норми суспільства, будувати свій життєвий проект та проектувати його у майбутнє» (С. Нікітіна) [13]; «наявність упевненої поведінки, під час якої різні навички у сфері взаємин з людьми автоматизуються і дають можливість гнучко змінювати свою поведінку залежно від ситуації» (Г. Селевко) [14, с. 140]; «необхідна умова успішної діяльності майбутнього фахівця, що передбачає засвоєння певних знань, умінь і навичок, необхідних для виконання соціальних функцій, які знімають відчуття внутрішнього дискомфорту й блокують можливість конфлікту із соціальним середовищем і суспільством» (І. Шпичко) [12, с. 33].

Науковець Краснокутська С. зауважує, що «на відміну від соціального інтелекту, соціальна компетентність виявляється не в знаннях і розумових навичках, а в способі оперування знаннями, правилами інтерпретації, ефективності та адекватності у різних проблемних ситуаціях» [15, с. 77].

Під час підготовки майбутніх фахівців–економістів у коледжах мають враховуватись вимоги здобувачів освіти та працедавців до освітнього процесу на рівні, означеному державним і світовим ринком.

Керуючись представленим спектром інтерпретацій базових категорій компетентнісного підходу, аналізом змісту результатів навчання, що відображають специфіку професійної діяльності фахівців-економістів та враховуючи особливості їх професійної діяльності, встановлено, що під *соціальною компетентністю майбутніх економістів* розуміється інтегральна характеристика фахівця, що визначає у нього наявність соціальних знань, умінь, досвіду, необхідних для вирішення виробничо-необхідних соціальних завдань, що передбачають здатність до кооперації, командної співпраці, гнучкості та адаптивності у нових ситуаціях, демонстрації навичок креативного та критичного мислення.

Увесь освітній процес з підготовки фахівців можна представити у вигляді поетапного формування соціальної компетентності здобувачів освіти через груповий метод навчання, який тісно пов'язаний з використанням навчальних проектів. На наш погляд, саме проектний метод навчання сприятиме формуванню соціальної компетентності майбутніх економістів. Цей метод дозволяє включити здобувачів освіти в активну діяльність та інтегрує в собі проблемно-пошукові, дослідницькі, презентаційні підходи до здобуття знань та формування навичок.

Навчальний проект для здобувача освіти – це цікава діяльність з максимальним використанням власних можливостей, яка дозволяє використати наявні знання, самостійно сформулювати мету та визначити завдання, творчо вирішити окреслену проблему, презентувати досягнуті результати.

Робота над проектом дає здобувачу освіти змогу відчутти значимість своєї діяльності, пов'язати й співвіднести загальні знання, уміння та навички, отримані на заняттях, із реальним життям. Беручи участь у реалізації проектів, майбутні економісти конкретними справами проявляють свою громадянську позицію, відповідальність, виховують такі якості, як цілеспрямованість, послідовність, наполегливість, уміння відстоювати власну думку, доводити розпочату справу до кінця.

В основу організації проектної діяльності нами покладене чітке планування етапів роботи над проектом, їх змісту, завдань викладача і здобувачів освіти та перелік компетентностей і програмних результатів навчання майбутніх економістів.

Будь-який проект реалізується за певними етапами [16].

І. Підготовчий етап (перед проектна діяльність). На ньому здійснюється методична

підготовка студентів: визначають, що таке проект, проектування, проблема, гіпотеза, суб'єкт і об'єкт проектної діяльності; розглядають зміст, етапи роботи, форми контролю, представлення та оцінки результатів. Викладач допомагає студентам визначити тему і завдання, ознайомлює з термінами і етапами роботи, стимулює до самостійної діяльності, формує робочі групи.

На даному етапі формуються такі компетентності майбутніх економістів, як знання та розуміння предметної області професійної діяльності; здатність виявляти ініціативу та підприємливість [1].

Результатом навчання на цьому етапі буде демонстрування стійкого розуміння принципів економічної науки, особливостей функціонування економічних систем, методики проведення досліджень [1].

II. Планування. Здійснюється колективне обговорення проекту, його структури, складається план, окреслюють джерела інформації, способи її збору, обробки і аналізу; визначають модель представлення результатів, процедури та критичної оцінки; розподіляють завдання між членами групи.

Це дозволить сформулювати такі компетентності, як здатність спілкуватися рідною мовою; здатність до адаптації та дії в новій ситуації [1].

Здобувачі освіти зможуть ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання соціально-економічних даних; збирати та аналізувати необхідну інформацію, розраховувати економічні та соціальні показники [1].

III. Пошуково-дослідницький. Проводиться збір інформації, її аналіз та обробка; узагальнюються проміжні результати досліджень.

Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел; навички використання інформаційних і комунікаційних технологій; здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу; здатність застосовувати комп'ютерні технології та програмне забезпечення з обробки даних для вирішення економічних завдань, аналізу інформації; здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях; навички міжособистісної взаємодії [1] – такі компетентності майбутніх економістів формуються на третьому етапі.

Результати навчання виражені у вмінні проводити аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, визначати функціональні сфери, розраховувати відповідні показники, які характеризують результативність їх діяльності; аналізувати процеси державного та ринкового регулювання соціально-економічних і трудових відносин; демонструвати базові навички креативного та критичного мислення у дослідженнях та професійному спілкуванні [1].

IV. Підсумковий (звітний). Узагальнюються результати дослідження, формулюються висновки; створюються макети презентації результатів дослідження.

У майбутніх фахівців формується здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу; навички використання інформаційних і комунікаційних технологій, здатність застосовувати комп'ютерні технології та програмне забезпечення для підготовки аналітичних звітів [1].

Застосовування набутих теоретичних знань для розв'язання практичних завдань та змістовна інтерпретація отриманих результатів; вміння використовувати дані, надавати аргументацію, критично оцінювати логіку та формувати висновки [1] – це програмні результати навчання на даному етапі.

V. Презентація і захист проекту. Здобувачі освіти презентують та захищають свої проекти, демонструють набуті знання, вміння та навички. Описують прийоми і способи отримання та аналізу інформації, розповідають про проблеми в роботі. Викладач визначає час і форму захисту проектів, допомагає розробити сценарій захисту.

Під час захисту проектів формуються такі компетентності, як здатність спілкуватися рідною та/чи іноземною мовами, приймати обґрунтовані рішення, конструктивно відноситися до критики [1].

Це дозволить майбутнім економістам оволодіти навичками усної та письмової професійної комунікації державною та іноземною мовами; навчитися використовувати професійну аргументацію для донесення інформації, ідей, проблем та способів їх вирішення до фахівців і нефахівців у сфері економічної науки [1].

VI. Аналітично-оціночний. Учасники колективно обговорюють та аналізують результати роботи над проектами, визначають перспективи подальших досліджень.

На даному етапі формуються такі компетентності майбутніх економістів, як вміння дискутувати, конструктивно відноситися до критики [1].

Як результат навчання учасники проекту демонструватимуть здатність діяти соціально відповідально та свідомо на основі етичних принципів, цінувати та поважати культурне різноманіття, індивідуальні відмінності людей [1].

Таким чином, проектна діяльність дозволить майбутнім економістам набути навичок самостійної роботи та сформуванню «здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у сфері економіки та у процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів економічної науки» [1].

Для формування соціальної компетентності здобувачів економічної освіти нами запропонована орієнтовна тематика інформаційно-дослідницьких та практично-організаційних проектів:

1. Енергозберігаючі технології та економічна ефективність їх використання.
2. Податкова система України, проблеми функціонування та шляхи їх вирішення.
3. Порівняльна характеристика умов оподаткування в сучасному світі.
4. Сучасний стан та перспективи розвитку інноваційного підприємництва в Україні.
5. Бізнес-план як основа успішного функціонування нового підприємства.
6. Діагностика бізнес-середовища та оцінка конкурентоспроможності машинобудівних підприємств.
7. Сучасні тенденції та перспективи розвитку харчової промисловості України.
8. Інвестиційна діяльність підприємств Херсонської області та обґрунтування заходів її активізації.

Висновки. Упровадження в освітній процес підготовки майбутніх фахівців у коледжі компетентнісно орієнтованого навчання передбачає застосування принципово нової методології до організації когнітивної та процесуально-діяльної сторін фахової передвищої освіти. Його особливістю є створення моделі освіти, що ґрунтується на програмних результатах навчання, регулює саморозвиток здобувачів освіти, викладачів, усієї системи фахової передвищої освіти.

Практика застосування проектних технологій дає змогу дійти висновку про високу ефективність цієї технології у формуванні соціальної компетентності майбутніх економістів під час вивчення спеціальних дисциплін.

Проектні технології як колективна діяльність, сприяють формуванню у майбутніх економістів таких компонентів соціальної компетентності, як здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел; здатність спілкуватися рідною мовою, працюючи в колективі; здатність діяти соціально відповідально та громадянськи свідомо; здатність адаптуватися і діяти в новій ситуації; здатність приймати обґрунтовані рішення, аргументуючи власну точку зору та сприймаючи іншу думку задля досягнення спільної мети; навички міжособистісної взаємодії.

Перспективними напрямками у подальшому дослідженні означеної проблеми ми вбачаємо у розробці методичних засад та мультимедійного навчально-методичного супроводу, орієнтованих на забезпечення якісного та ефективного процесу формування соціальної компетентності здобувачів освіти в умовах коледжу.

Список використаної літератури та джерел:

1. Стандарт вищої освіти України. Ступінь «бакалавр». Галузь знань: 05 «Соціальні та поведінкові науки», спеціальність: 051 «Економіка»: офіційне видання / [Г. В. Назарова, О. І. Черняк, Л. Л. Антонюк, Ю. М. Бажал та ін.]. – Київ, 2016. – 13с.
2. Компетентнісний підхід : рефлексивний аналіз застосування / Н. М. Бібік та ін.; заг. ред. О. В. Овчарук – К. : «К.І.С.», 2004. – 112 с.
3. Теоретико-методичні основи вдосконалення системи освіти: дидактичний аспект / В. Д. Шарко та ін.; за ред. Г. С. Юзбашевої. – Х. : КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти», 2014. – 440с.
4. Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 № 1556-VII [Електронний ресурс] / Інформаційно - аналітичний портал про вищу освіту в Україні та за кордоном. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.
5. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Національної рамки кваліфікацій» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-p>.
6. Дмитренко Г. А. Управління людськими ресурсами: навч. посіб. / Г. А. Дмитренко, Н. Г. Протасова. – К. : Херсон : Олді-плюс, 2006. – 253 с.

7. Мойсеюк Н. Є. Педагогіка : навч. посіб. [Електронний ресурс] / Н. Є. Мойсеюк. – К., 2007. – 608 с. – Режим доступу : http://pidruchniki.Ws/12570107/pedagogika/pedagogika_-_moyseyuk_nye.
8. Національний освітній глосарій : вища освіта / авт.-уклад. : І. І. Бабин, Я. Я. Боліубаш, А. А. Гармаш [та ін.] ; за ред. Д. В. Табачника, В. Г. Кременя. – К. : ТОВ Вид. дім «Плеяди», 2011. – 100 с.
9. Борова Т. А. Теоретичні засади адаптивного управління професійним розвитком науково-педагогічних працівників вищого навчального закладу : монографія / Т. А. Борова. – Х. : Компанія СМІТ, 2011. – 384 с.
10. Енциклопедія освіти / Академія пед. наук України ; голов. ред. В. Г. Кремень. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
11. Подозорова А. В. Формування базових компетентностей майбутніх техніків- електриків у політехнічних коледжах : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Анжела Володимирівна Подозорова. – Запоріжжя, 2017. – 274 с.
12. Шпичко І. О. Формування соціальної компетентності майбутніх фахівців сфери обслуговування у професійній підготовці : дис. канд. пед. наук : 13.00.04 / Інна Олександрівна Шпичко. – Хмельницький, 2016. – 282 с. Никитина С. В. Становление социальной компетентности старшеклассников современной общеобразовательной школы : дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.01 – общая педагогика, история педагогики и образования / Светлана Владимировна Никитина; Омский гос. пед. ун-т. – Омск, 2004. – 214 с.
13. Селевко Г. К. Компетентности и их классификация / Г. К. Селевко // Народное образование. – 2004. – №4. – С. 138–143.
14. Краснокутская С. Н. Социальная компетентность как качественная характеристика процесса социализации студентов / С. Н. Краснокутская // Сборник науч. трудов Северо-Кавказского гос. техн. ун-та. Серия : Гуманитарные науки. – Ставрополь : СевКавГТУ, 2005. – № 1(13). – С. 77–79.
15. Комліченко О.О. Проектний метод навчання в системі економічної освіти / О.О. Комліченко // Наука і методика: збірник науково-методичних праць. – К.: Аграрна освіта, 2007. – Вип. 9. – С. 31–36.

References:

1. Standart vyshchoi osvity Ukrainy. Stupin «bakalavr». Haluz znan: 05 «Sotsialni ta povedinkovi nauky», spetsialnist: 051 «Ekonomika»: ofitsiine vydannia / [H. V. Nazarova, O. I. Chemiak, L. L. Antoniuk, Yu. M. Bazhal ta in.]. – Kyiv, 2016. – 13 s. (in Ukr.)
2. *Kompetentnisnyi pidkhid : refleksyivnyi analiz zastosuvannia* / N. M. Bibik ta in.; zah. red. O. V. Ovcharuk – K. : «K.I.S.», 2004. – 112 s. (in Ukr.)
3. *Teoretyko-metodychni osnovy vdoskonalennia systemy osvity: dydaktychnyi aspekt* / V. D. Sharko ta in.; za red. H. S. Yuzbashevoi. – Kh. : KVNZ «Khersonska akademiia neperervnoi osvity», 2014. – 440 s. (inUkr.)
4. Zakon Ukrainy «Pro vyshchu osvitu» vid 01.07.2014 № 1556-VII [Elektronnyi resurs] / Informatsiino - analitychnyi portal pro vyshchu osvitu v Ukraini ta za kordonom. – Rezhym dostupu : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>. (in Ukr.)
5. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy «Pro zatverdzhennia Natsionalnoi ramky kvalifikatsii» [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : [phttp://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-p](http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-p). (in Ukr.)
6. Dmytrenko H. A. *Upravlinnia liudskymy resursamy*: navch. posib. / H. A. Dmytrenko, N. H. Protasova. – K. : Kherson : Oldi-plus, 2006. – 253 s. (in Ukr.)
7. Moiseiuk N. Ye. *Pedahohika* : navch. posib. [Elektronnyi resurs] / N. Ye. Moiseiuk. – K., 2007. – 608 s. – Rezhym dostupu : http://pidruchniki.Ws/12570107/pedagogika/pedagogika_-_moyseyuk_nye. (in Ukr.)
8. Natsionalnyi osvitnii hlosarii : vyshcha osvita / avt.-uklad. : I. I. Babyn, Ya. Ya. Boliubash, A. A. Harmash [ta in.] ; za red. D. V. Tabachnyka, V. H. Kremenia. – K. : TOV Vyd. dim «Pleiyady», 2011. – 100 s. (in Ukr.)
9. Borova T. A. *Teoretychni zasady adaptivnoho upravlinnia profesiinym rozvytkom naukovo-pedahohichnykh pratsivnykiv vyshchoho navchalnoho zakladu* : monohrafiia / T. A. Borova. – Kh. : Kompaniia SMIT, 2011. – 384 s. (in Ukr.)
10. Entsyklopediia osvity / Akademiia ped. nauk Ukrainy ; holov. red. V. H. Kremen. – K.

: Yurinkom Inter, 2008. – 1040 s. (in Ukr.)

11. Podozorova A. V. *Formuvannia bazovykh kompetentnosti maibutnikh tekhniv- elektrykiv u politekhnichnykh koledzhakh* : dys. kand. ped. nauk : 13.00.04 / Anzhela Volodymyrivna Podozorova. – Zaporizhzhia, 2017. – 274 s. (in Ukr.)

12. Shpychko I. O. *Formuvannia sotsialnoi kompetentnosti maibutnikh fakhivtsiv sfery obsluhovuvannia u profesiinii pidhotovtsi* : dys. ... kand. ped. nauk : 13.00.04 / Inna Oleksandrivna Shpychko. – Khmelnytskyi, 2016. – 282 s. (in Ukr.)

13. Nykytyna S. V. *Stanovlenye sotsialnoi kompetentnosti starsheklassnykh sovremennoi obshcheobrazovatelnoi shkoly* : dys. ... kand. ped. nauk : spets. 13.00.01 – obshchaia pedahohyka, ystoriya pedahohyky y obrazovanyia / Svetlana Vladymyrovna Nykytyna; Omskyi hos. ped. un-t. – Omsk, 2004. – 214 s. (in Rus.) Kompetentnosty y ykh klasyfikatsiya / H. K. Selevko // *Narodnoe obrazovanye (Public education)*. – 2004. – №4. – S. 138–143. (in Rus.)

14. Krasnokutskaya S. N. *Sotsyalnaia kompetentnost kak kachestvennaia kharakterystyka protsessa sotsyalyzatsyy studentov* / S. N. Krasnokutskaya // *Sbornyk nauch. trudov Severo– Kavkazskoho hos. tekhn. un-ta. Seryia : Humanitarnye nauky (Collection of scientific works of North Caucasus Technical University. Humanities series)* – Stavropol : SevKavHTU, 2005. – № 1(13). – S. 77–79. (in Rus.)

15. Komlichenko O. O. *Proektnyi metod navchannia v systemi ekonomichnoi osvity* / O.O. Komlichenko // *Nauka i metodyka: zbirnyk naukovo-metodychnykh prats (Science and methods: collection of scientific methodical works)*. – K.: Ahrarna osvita, 2007. – Vyp. 9. – S. 31–36. (in Ukr.)

A. Podozorova, O. Komlichenko. Formation of social competence of future economists by means of project technologies in college education.

Introduction. In the educational process of future economists preparation in colleges, the task as for social competence formation is actualized. The aim is to develop the readiness and ability of specialists to reasonable acceptance of economic decisions, creative, responsible attitude to professional duties in accordance with the requirements of society and the country.

Purpose. The purpose of the research is to find out the possibilities of using project technologies of study as a means of the social competence formation of future economists while studying the disciplines of the professional training cycle in college.

Methods. The methodological basis of the research is the main principles of didactics of professional education; the basis of psychological and pedagogical theories of personality development; the basis of the general theory of activity and theory of activity motivation; the basis of the theory of organization and development of cognitive activity; principles on the use of project technologies in the educational process.

Results. The problem of competency education implementation in the system of vocational education of future specialists in college is a complex psychological and pedagogical problem. It requires detailed analysis and clarification of such basic categories of the approach as "competence", "professional competence", "social competence of future economists".

Social competence as a component of the education content in colleges is logical to consider in the system of general professional competencies that are components of the structure of professional competence of a future specialist.

Originality. Guided by the range of interpretations of the basic categories of competence approach, the analysis of the educational content outcomes which reflect the specificity of the professional activities of economists and taking into account the peculiarities of their professional activities, it is established that the social competence of future economists is the integral characteristic of a specialist, which determines his presence of social knowledge, abilities, experience, necessary for the solution of production-necessary social tasks. They include the ability to cooperation, team collaboration, flexibility and adaptability to new situations, demonstrating creative skills and critical thinking.

It is the project method of teaching that will promote the formation of social competence of future economists. It enables the inclusion of students in active work and integrates problem-solving, research, presentation approaches to knowledge and skills development.

The basis for the organization of the project activity is the clear planning of the stages of work on the project, the definition of their content, the tasks of the teacher and students and the list of competencies and programme results of future economists training, which are formed or attained at the appropriate stage of the project.

Thus, the project activity will enable future economists to acquire skills of independent work and to

form "the ability to solve complex specialized tasks and practical problems in the field of economics and in the process of learning that involves the application of theories and methods of economic science".

For the formation of social competence of the applicants of economic education, we propose an approximate topic of information-research and practical-organizational projects on energy efficiency, taxation, innovation and investment development, diagnostics of the business environment, and competitive analysis.

Conclusion. The implementation of competence-oriented learning in the educational process of future specialists training in the college involves the creation of such a model of education, based on programmatic learning outcomes, regulates the self-development of students, teachers, and the whole system of vocational education.

Research results suggest that the project technologies as a collective activity contributes to the formation of future economists such components of social competence as the ability to search, process and analyze information; the ability to adapt and act in new situation; the ability to make informed decisions, arguing their own point of view and perceiving another opinion in order to achieve a common goal; interpersonal skills.

The practice of using project technologies allows us to conclude that this technology is highly effective in the social competence formation of future economists and recommends its use when studying the disciplines of the vocational training cycle.

*Одержано редакцією 10.10.2018
Прийнято до публікації 26.10.2018*